

27. rujna 2025. u 19.30

**SIMFONIJSKI
ORKESTAR
HRVATSKE
RADIOTELEVIZIJE**

Pascal Rophé, dirigent
Thierry Escaich, orgulje

LISINSKI
LISINSKI
SUBOTOM
SVIJET NA
DLANU
25/26

LISINSKI SUBOTOM

Subota, 27. rujna 2025. u 19.30

SIMFONIJSKI ORKESTAR HRVATSKE RADIOTELEVIZIJE

PASCAL ROPHÉ, dirigent

THIERRY ESCAICH, orgulje

Paul Dukas

Uvertira Polyeucte

Thierry Escaich

Treći koncert za orgulje, *Quatre Visages du Temps*

Sources

Masques

Romance

Après la nuit

***

Camille Saint-Saëns

Treća simfonija u c-molu, op. 78, *Orguljska*

Adagio – Allegro moderato – Poco adagio

Allegro moderato – Presto – Maestoso – Allegro

Nakon koncerta s umjetnicima razgovara Jelena Knešaurek Carić.

Od 21.30 u predvorju Velike dvorane nastupa Martin Kosovec u pratnji sastava pod vodstvom Filipa Gjuda.

SIMFONIJSKI ORKESTAR HRVATSKE RADIOTELEVIZIJE

Simfonijski orkestar HRT-a jedan je od najstarijih europskih radijskih orkestrara: nastao je iz orkestra osnovanog 1929. godine pri tadašnjem Radiju Zagreb, samo šest godina nakon osnutka prvoga europskog radijskog orkestra. Današnji naziv nosi od 1991. godine. U početku vezan isključivo uz program, od 1942. nastupa i javno, no izravni prijenosi koncerata i snimanja ostaju sastavni dio njegova djelovanja.

Prvi javni koncertni ciklus, uz nazočnost publike i radijski prijenos, održan je u Hrvatskome glazbenom zavodu. Među tadašnjim dirigentima najčešće su bili Lovro pl. Matačić, Krešimir Baranović, Boris Papandopulo, Mladen Pozajić, Dragan Gürtl, zatim Friedrich Zaun, Milan Sachs, Slavko Zlatić, Ferdinand Pomykalo... U poslijeratnim godinama, dirigentski rad za Orkestar ponajviše vežu Milan Horvat, Antonio Janigro i Stjepan Šulek, a 1962. uvodi se mjesto šefa dirigenta. Šefovi dirigenti bili su Pavle Dešpalj, Krešimir Šipuš, Josef Daniel, Oskar Danon, Milan Horvat, Uroš Lajovic, Vladimir Kranjčević, Nikša Bareza i Enrico Dindo. Od sezone 2022./2023. šef dirigent je Pascal Rophé.

Jedinstvenom programskom orijentacijom, u čijem je središtu neprekidno izvođenje i poticanje nastanka djela hrvatskih autora, uz njegovanje standardnog, ali i manje poznatog repertoara, Simfonijski orkestar HRT-a profilirao se u jedno od ključnih izvođačkih tijela u Hrvatskoj. I tijekom Domo-vinskoga rata, početkom devedesetih godina 20. stoljeća, simfoničari su održali desetke koncerata na bojištima, od Osijeka, Pakraca, Lipika, Đakova, Gospića, Vinkovaca i Bošnjaka do Šibenika, Zadra, Karlovca, pa i Sarajeva. Orkestar redovito sudjeluje na festivalima i manifestacijama kao što su Muzički biennale Zagreb, Dubrovačke ljetne igre, Osorske glazbene večeri, Glazbene večeri u Sv. Donatu, edukativni koncerti za djecu i mlade, *Zagreb Classic*. Koncerti dugogodišnjih pretplatničkih ciklusa, samostalnoga *Majstorskog ciklusa* i ciklusa u suradnji sa Zborom HRT-a, *Kanconijer*, izravno se prenose na Trećem programu Hrvatskoga radija i emitiraju na Trećem programu Hrvatske televizije. Velik broj audiosnimki i videosnimki pohranjuje se u arhivu HRT-a i dostupan je putem multimedijske platforme HRTi.

Među mnogim dirigentima i solistima s kojima je Orkestar surađivao bili su Igor Markevič, Franz Konwitschny, Claudio Abbado, Lorin Maazel, Zubin Mehta, Ernst Bour, Krzysztof Penderecki, André Navarra, Leonid Kogan, Henryk Szeryng, Aldo Ciccolini, Ruža Pospis-Baldani, Dunja Vejzović, Du-bravka Tomšić-Srebotnjak, Rudolf Klepač, Ivo Pogorelić, Vladimir Krpan, Mstislav Rostropovič, Maksim Fedotov, Edita Gruberova, José Carreras, Ruggero Raimondi, Barbara Hendricks, Luciano Pavarotti... U posljednjih nekoliko sezona na čelu Orkestra gostovali su, primjerice, Ivo Lipanović,

Aleksandar Marković, Valerij Poljanski, André de Ridder, Ivan Repušić, Johannes Kalitzke, Pascal Rophé, Stanislav Kočanovski, Pierre-André Valade, Daniele Rustioni, John Axelrod..., a među solistima bili su Elina Garanča, Bryn Terfel, Piotr Beczala, Aleksandar Madžar, Ivo Pogorelić, Radovan Vlatković, Martina Filjak, Alexander Buzlov, Håkan Hardenberger, Roman Simović, Andrea Lucchesini, Aljoša Jurinić, Monika Leskova, Petrit Çeku, Sharon Kam, Misha Maisky, José Cura, Beatrice Rana, Cameron Carpenter, Aleksej Volodin, Benedetto Lupo, Maksim Risanov, Asier Polo, Sergej Krilov, Massimo Quarta, Diana Damrau, Viktoria Mullova.

Među recentnim diskografskim izdanjima su snimke opera *Ljubav i zloba* i *Porin* Vatroslava Lisinskog te *Nikola Šubić Zrinski* Ivana pl. Zajca, kao i *Povijesni koncert 1916.: stoljeće poslije*, *Boris Papandopulo: Slavoslovije* i *Igor Kuljerić: Kanconijer*. Treba dodati i izdanja u ediciji *Ligatura* (HRT i HDS/Cantus): *Srećko Bradić: autorski album*; *Frano Parać: Carmina Krležiana i Missa Maruliana, Distopija*, posvećen hrvatskim suvremenim skladateljima, te *Odrizi moderne*, posvećen djelima Blagoja Berse i Dore Pejačević pod ravnanjem maestra Ivana Repušića (album je nagrađen trima nagradama *Porin* 2025.).

U lipnju 2023. godine Simfonijski orkestar HRT-a nastupio je u Centru za lijepe umjetnosti Bozar u Bruxellesu u povodu obilježavanja 10. obljetnice članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji i Dana državnosti, a u kolovozu 2024. gostovao je na uglednom Festivalu *Berlioz* u La Côte-Saint-André.

Simfonijski orkestar HRT-a osvojio je nagradu *Judita* za nastup na 59. Split-skome ljetu 2013. Na 75. Dubrovačkim ljetnim igrama 2024. dodijeljen mu je *Grand Prix Orlando* kao priznanje za osobit doprinos ostvarenju cjelokupnoga programa. Iste godine, Hrvatska diskografska udruga dodijelila mu je nagradu *Nova ploča* za doprinos razvoju i promicanju hrvatske glazbene industrije.

PASCAL ROPHÉ

Inovativan i strastven u poslu kojim se bavi, **Pascal Rophé** (Pariz, 1960.) jedan je od najtraženijih dirigenata Francuske. Od sezone 2022./2023. je šef dirigent Simfonijskoga orkestra HRT-a, a prije toga bio je na čelu Nacionalnoga orkestra regije Pays de la Loire (2013. – 2022.) te Kraljevske filharmonije iz Liègea.

Iznimno je cijenjen kao promicatelj glazbe 20. stoljeća, slijedom čega surađuje s najvećim europskim ansamblima za suvremenu glazbu. Usporedno s tim, izgradio je zavidan ugled interpreta velikoga simfonijskog repertoara iz 18. i 19. stoljeća.

U Francuskoj i drugim zemljama nastupao je uz mnoge velike orkestre, uključujući Orkestar Francuskoga radija, Orkestar Philharmonia, Simfonijski orkestar BBC-ja, Nacionalni orkestar BBC-ja iz Walesa, Islandske simfoničare, Nacionalni orkestar RTE-a, Ensemble intercontemporain, Orkestar romanske Švicarske, Orkestar RAI-ja iz Torina, Simfonijski orkestar Norveškoga radija, Filharmoničare Monte Carla, Simfonijski orkestar SWR-a i Komorni orkestar iz Lausanne. Vrlo cijenjen i u Aziji, redovito ravna Orkestrom NHK-a, Novom japanskom filharmonijom, Seulskom i Kineskom filharmonijom te Nacionalnim orkestrom Tajvana. Među novija postignuća ubraja uspješne nastupe s Budimpeštanskim festivalskim orkestrom, Arktičkom filharmonijom iz Norveške te Simfonijskim orkestrom Kyota, kao i nastupe sa Simfonijskim orkestrom BBC-ja i London Sinfoniettom. U Koreji je ravnao Seulskom filharmonijom, a u Japanu Orkestrom Centra izvedbenih umjetnosti Hyogo. Njegovi su recentni uspjesi i praizvedba Koncerta za violinu i violončelo Pascala Dusapina s Viktorijom Mullovom i Matthewom Barlejem u Francuskoj i Italiji, nastupi sa Simfonijskim orkestrom SWR-a na festivalu u Donaueschingenu te sa Stavangerskim simfonijskim orkestrom i Tapiola Sinfoniettom.

Redovito predvodi operne produkcije (*Arijana* i *Modrobradi* u Operi u Toulouseu, *Peleas i Melisanda* s Glyndebourne Touring Operom, *Thaïs* u Rimskoj operi, *Ukleti Holandez* i *Razgovori karmelićanki* na Budimpeštanskom proljetnom festivalu), a operu *Ahmatova* Brune Mantovanija praizveo je u Nacionalnoj operi u Parizu, kao i opere Michaela Jarrella, Ahmeda Essyada i Michèle Reverdy.

Za opsežnu diskografiju primio je mnoge nagrade i pohvale kritike. Album s djelima Henrija Dutilleuxa objavljen je 2016. (BIS) u povodu stogodišnjice skladateljeva rođenja, a album s glazbom Pascala Dusapina uz Arditti Quartet i Filharmoniju Francuskoga radija zaslužio je *Gramophonovu* nagradu za najbolju suvremenu snimku 2018. godine. Od 1992., nakon studija na Conservatoire National Supérieur de Musique de Paris i osvajanja druge nagrade na Međunarodnom natjecanju u Besançonu (1988.), blisko je surađivao s Pierreom Boulezom i Ensembleom intercontemporain.

THIERRY ESCAICH

Thierry Escaich (Nogent-sur-Marne, 1965.) veliko je glazbeničko ime Francuske, neumorni promicatelj znatnoga dijela njezina glazbenog identiteta. Orgulje i velebne crkve u kojima su smještene te njihova pompoznost i zvučnost, artikuliraju jedan pol toga identiteta. Drugi je definiran poslovičnom francuskom lakoćom življenja i strašću za istraživanjem svijeta oko sebe i uživanjem u njemu, a otkriva se u improvizaciji. Vlastito glazbeničko obrazovanje i iskustvo Thierry Escaich oblikovao je upravo na tragu tog identiteta u trostruko umjetničko djelovanje: kao orguljaš, skladatelj i improvizator. Od 2013. član je Akademije lijepih umjetnosti, a prošle je godine imenovan titularnim orguljašem netom obnovljene katedrale Notre-Dame u Parizu. Taj iskonski umjetnik isprepliće na svojim koncertima kreaciju, improvizaciju i interpretaciju na najvišoj razini.

Kao skladatelj, Escaich se koristi najraznovrsnijim žanrovima i oblicima u neprestanoj potrazi za novim zvučnim horizontima. Njegov opus sadrži više od stotinu djela koja privlače široku publiku vrlo osobnim izričajem koji se smješta na liniji Ravela, Messiaena i Dutilleuxa, istovremeno ne odbijajući utjecaje popularne glazbe ili elemente sakralne inspiracije. Njegov glazbeni svijet obilježen je žarkim lirizmom, opsesivnim ritmičkim elanom i moćnom arhitektonikom.

Escaicheva djela izveli su najveći orchestri današnjice te ugledni glazbenici – Lisa Batiashvili, François Leleux, Paul Meyer, Olivier Latry, Andris Nelsons, Alain Altinoglu, Louis Langrée, Lahav Shani, Semjon Bičkov, Paavo Järvi, Stéphane Denève ili Alan Gilbert.

Od nedavno skladanih opusa, osim *Shirine*, opere nastale u Operi u Lyonu, navedimo Koncert za violinu *Au-delà du rêve* skladan za Renauda Capuçona i Minhensku filharmoniju, Koncert za klavir za Seong-Jina Choa i Češku filharmoniju te Koncert za violončelo za Gautiera Capuçona, što ga je naručio Gewandhaus iz Leipziga i Bostonski simfonijski orkestar. Osim simfonijskih djela, opere i komorne glazbe, važno mjesto u njegovu opusu zauzimaju djela za orgulje. Njegov Prvi koncert za orgulje časopis *Gramophone* ocijenio je nezaobilaznim.

Kao orguljaša i skladatelja, Thierryja Escaicha pozivaju u slavne koncertne dvorane i na ugledne festivale (Müpa u Budimpešti, Koncertna dvorana Berlinske filharmonije, bečki Philharmonie de Konzerthaus, Dvorana Pariške filharmonije, frankfurtska Alte Oper, Auditorio u Madridu, Marijinsko kazalište u Sankt Peterburgu, Moskovska filharmonija, Concertgebouw Amsterdam i BBC Proms). Bio je rezidencijalni skladatelj Dresdenske filharmonije u sezoni 2022./2023. Također, kao solista pozivaju ga najugledniji orchestri kao što su Berlinska filharmonija, Simfonijski orkestar iz Bostona, Češka i Bečka filharmonija, Pariški orkestar, Filharmonija Nizozemskoga radija, Francuski nacionalni orkestar, Kraljevski filharmonijski orkestar i drugi.

U prošloj sezoni bio je rezidencijalni skladatelj u HR-Simfonijskom orkestru u Frankfurtu i u tom je razdoblju, među ostalim, skladao djelo *Ballade* za big band i orkestar, koje je premijerno izvedeno u Alte Oper u Frankfurtu. Također, u sklopu spomenutog rezidencijalnog boravka skladao je *Te Deum pour Notre-Dame* koji je izveden na proslavi ponovnoga otvorenja pariške katedrale u izvedbi HR-Simfonijskoga orkestra iz Frankfurta pod ravnanjem Alaina Altinoglua.

Također, Nacionalni orkestar Capitole iz Toulousea, kojim je ravnao Kabuki Yamada, praisveo je njegovo djelo *Towards the Light* za zbor i orkestar. Od protekle koncertne sezone redovito izvodi i svoje novo djelo (koje ćemo čuti i u Zagrebu) – Treći koncert za orgulje *Quatre Visages du temps*.

Sva lica njegova umijeća zrcale se i u diskografiji za koju je primio brojna priznanja, a objavio ju je ponajprije za diskografsku kuću *Universal*. Album *Les Nuits hallucinées* osvojio je brojna priznanja, a podjednako su uspješni bili albumi *Baroque Song*, *Aria* s Richardom Gallianom, *Fusion* s kvartetom saksofona Ellipsos, *Vocalise* s Romainom Leleuom i *Cris* s Filharmonijskim orkestrom Francuskoga radija.

Thierry Escaich pet je puta primio nagradu *Victoires de la Musique* (2003., 2006., 2011., 2017. i 2022.), a bio je rezidencijalni skladatelj festivala *Présences* u organizaciji Francuskoga radija. Predaje kompoziciju i improvizaciju na Pariškom konzervatoriju, na kojemu se i sam školovao te tijekom školovanja osvojio osam prvih nagrada.

Organizator i nakladnik: Koncertna dvorana
Vatroslava Lisinskog, Zagreb
Za nakladnika: Nina Čalopek, ravnateljica
Producentica: Lana Merkaš
Urednica: Sonja Mrnjavčić
Autorica teksta: Jelena Knešaurek Carić

Oblikovanje i grafička priprema: Daniel Ille
Tisak: Intergrafika TTŽ d.o.o., Zagreb
Naklada: 450 primjeraka
Cijena: 3 eura
www.lisinski.hr

Brojni su skladatelji, čak i oni koje danas smatramo najvećima, desecima pa i stotinama godina ostali zaboravljeni, a onda bi ih neki učenici entuzijasti otkrio i predstavio javnosti te ih tako vratili u žarište zanimanja koncertne publike. Najpoznatiji slučaj vjerojatno je onaj Mendelssohna i Bacha, no nipošto nije jedini.

Paula Dukasa (1865. – 1935.) nije primjereno pa ni potrebno uspoređivati s J. S. Bachom, ni po kvaliteti ni po kvantiteti njegova opusa. Ipak, i njegov je opus, premda relativno mali, snašao privremeni zaborav. Walt Disney učinio mu je više štete nego uslugu kad je njegovu skladbu *Čarobnjakov učenik* uvrstio u svoj film *Fantasia* iz 1940. Bilo je to vrijeme kad su ljudi itekako vjerovali u važnost glazbe i glazbenog obrazovanja i nisu smatrali da se slušanjem klasične glazbe djecu nepotrebno opterećuje dosadnim sadržajem koji im ionako neće koristiti za napredovanje u vrlo novom svijetu.

Podsjetimo se, Disneyjev animirani film donosi Bachovu *Toccatu i fugu u d-molu*, niz plesova iz baleta *Orašar* P. I. Čajkovskog i potom *Čarobnjakova učenika* s Mickeyjem Mouseom u glavnoj ulozi. Slijedi *Posvećenje proljeća* I. Stravinskog, *jazz session* pa Pastoralna simfonija koja gledatelje, osim s Beethovenovom glazbom, upoznaje i sa svijetom antičke mitologije koja se danas povukla u zadnje redove i dotiče još samo rijetke entuzijaste koji čitaju Zamarovskog. Vraga, na kraju toga genijalnog filmskog djela, glazbeno personificira Musorgskijeva skladba *Noć na golom brdu*.

Tako je, dakle, zahvaljujući Mickeyju Mouseu i Waltu Disneyju, ugledni pariški profesor, glazbeni pisac i vrlo samokritični skladatelj Dukas postao svjetski poznat. No *Čarobnjakov učenik* nipošto nije jedina, a osobito ne jedina vrijedna Dukasova skladba koju valja poslušati. Njih je, međutim, relativno malo, budući da je skladatelj njegovao strogi perfekcionizam, o kojemu je uzvišeno i pomalo eufemistično pisao slavni francuski filozof i književnik Gabriel Marcel:

„Djelo gospodina Dukasa u cjelini nam se čini obilježeno neprekidnim nastojanjem jedne osobnosti da se odvoji od sebe same i uroni u viši red u kojem postoji samo uzvišeno sjećanje, intelektualna esencija onoga što je ta osobnost bila...”

Polyeucte, ili Polieukt na hrvatskom jeziku, mladenačka je skladba koja raskošnom primjenom orkestralnog aparata i petodijelnom formom u kojoj se izmjenjuju spori i brzi dijelovi, upućuje na izniman skladateljev dar za oblikovanje orkestralnih boja. Uvertira je zamišljena kao glazbeni uvod istoimenom drami Pierrea Corneillea, znamenitoga francuskog dramatičara 17. stoljeća čijega su *Cida* upoznali svi koji su čitali lektiru u gimnaziji. Priča o Polieuktu pripovijest je o rimskom građaninu u Armeniji sredinom 3. stoljeća, odlučnom da, zbog kršćanske vjere tada zabranjene u Rimskom Carstvu, podnese mučeničku smrt. Tegobnost takve odluke koju Polieukt

Fotografija: Wikimedia

(poslije svetac, osobito slavljen u istočnim crkvama) donosi usprkos preklanjaju supruge Pauline i ostatka obitelji, bijes koji ga prati dok razbija idole na glavnom gradskom trgu te konačno pomirenje sa sudbinom, ocrtava vrlo pomno oblikovana melodika i još pomnije razrađena orkestracija. Unatoč dominaciji romantizma, potom i simbolizma u skladateljskoj poetici i estetiци francuskih skladatelja druge polovice 19. stoljeća, Dukas je zadržao i provodio snažnu sklonost klasicizmu u pogledu reda i strukture forme, ali i jasnoće vertikalnih struktura. Upravo taj red i transparentnost sloga omogućili su mu da se efektно i uvjerljivo poigrava instrumentalnim bojama, nastavljajući tradiciju orkestracije Hectora Berlioza u kojoj, za razliku od njemačkoga orkestralnog zvuka toga vremena, svaka sekcija zadržava svoju funkciju i boju, koju razrjeđuje ili zgušnjava naizmjenice koristeći *unisono* – *solo* u sekciji drvenih puhača ili *unisono* – *divisi* način pisanja u gudačkim sekcijama.

Dukas je znanje stekao na studiju na Pariškom konzervatoriju, a već 1888. osvojio je drugu nagradu na natjecanju *Prix de Rome* za kantatu *Velléda*. Sljedeće godine s kantatom *Semelée* nije imao sreće pa se okrenuo glazbenoj kritici i esejima (od 1892. do 1905. objavio ih je više od 400), i to u najprestižnijim pariškim časopisima onoga vremena, poput *La Revue hebdomadaire*, *Minerve*, *La Chronique des arts*, *La Gazette des beaux-arts* i *Le Courier musical*.

Polyeucte iz 1891. bio je njegov pariški skladateljski debi, dok je pravi uspjeh postigao 1897., kad je skladao spomenutoga *Čarobnjakova učenika* na slavnu Goetheovu poemu. Deset godina poslije za Opéra comique u Parizu skladao je *Arijanu* i *Modrobradog*, djelo koje se također smatra vrlo uspjelim. Pred kraj *belle époque* u Parizu, 1910. postaje voditeljem orkestra na Pariškom konzervatoriju, a 18 godina poslije i profesorom kompozicije i orkestracije, kod kojega su studirali brojni francuski skladatelji iznimno snažne umjetničke osobnosti i autentičnosti, kao što su Olivier Messiaen ili Maurice Duruflé. Međutim, ugled pouzdanog i dobrog profesora i nadarenog skladatelja nije mu bio dovoljan da stekne samopouzdanje potrebno za objavljivanje vlastitoga djela. Već 1912. odlučio je prestati s tiskanjem svojih skladbi i te se odluke čvrsto držao do smrti. Do koje je mjere bio samokritičan, govori nam i podatak da je, nezadovoljan postignutim, dvadesetih godina 20. stoljeća uništio znatan broj svojih partitura, među kojima i one Druge simfonije, jedne simfonijske poeme, sonate za violinu i klavir, dva baleta... Balet *La Péri* od uništenja je spasio Vincent d'Indy pa balet danas, uz uvertiru *Polyeucte*, Simfoniju u C-duru, *Čarobnjakova učenika*, Sonatu za klavir i *Arijanu* i *Modrobradog*, čini najvredniji dio korpusa Dukasove ostavštine.

„Orgulje su sigurno najveće, najsmionije, najveličanstvenije od svih instrumenata što ih je stvorio ljudski duh. One su cijeli orkestar od kojega vješta ruka može zahtijevati sve, koji može izraziti sve.“

Honoré de Balzac, *Vojvotkinja de Langeais*

Prošloga srpnja, gotovo dva desetljeća poslije Drugog koncerta za orgulje i orkestar, **Thierry Escaich** odgovorio je na narudžbu Orkestra Kanazawa, Nacionalnoga orkestra iz Lyona i Američke udruge orguljaša **Trećim koncertom za orgulje**. Prvi koncert za orgulje skladao je 1995. u klasičnoj trostavčnoj formi, dok je *Drugi* nastao 2006., znatno je kraći i sastoji se od dva poveznih stavka, a orkestralni aparat reduciran je na gudače i udaraljke. Treći koncert naslovio je **Quatre Visages du Temps** ili *Četiri lica vremena*, aludirajući na četiri njemu važna trenutka povijesti glazbe raspoređena u četiri stavka, što je oblik tipičan za simfoniju.

Fotografija: Wikimedia

Prvi stavak, *Source/Izvor*, počinje laganim pulsiranjem vibrafona čija se zvonjava miješa s nježnim *arpeggima* orgulja. Dva instrumenta uranjaju polagano u orkestralno tkivo i stvaraju modalnu zvučnu sliku asociirajući na renesansu. No ubrzo se pojavljuju i brze, motorične barokne teme, kao i rhotine koralnih melodija.

Drugi stavak nazvan je *Masques/Maske*. Maske su, zapravo, ugodnozvučeci *scherzo* u kojem kasnoklasicistički izričaj i puls dijalozira s kasnobaroknom vivaldijevskom gestom. Orgulje uzvraćaju orkestru katkad poskakujući, katkad plešući, a povremeno se i suprotstavljajući dinamiци ansambla širokim izdržanim akordima.

Romance/Romansa je polagani stavak koji počinje sporom harmonijskom i zvukovnom progresijom koja ostrim i gustim akordima, izdržanim harmonijama i glasnim, reskim zvukom limenih puhača postiže klimaks. Zapravo je to deformirana zvučna slika valcera koji čini srž ovoga stavka, borba frivolnog plesa iz doba Napoleona III. i mračnih obračuna s neistomišljenicima. Čini se da slušamo oglašbljenog Krležu koji o tom razdoblju piše: „Sve se splelo u đavolskom vrtlogu kompromitantnog političkog bordela: rojalistički skribenti i republikanski šansonjeri grle se sa braćom Srca Isusova, sa biskupima i sa generalima na carskom balu.“

Kvazikadenca u orguljama povezuje treći i četvrti stavak, *Après la nuit/Po slije noći*, koji opet donosi ples što se pojavljuje tek poslije prozračne refleksije na već korišten materijal (vibrafon se svira gudačkom, piše u partituri!): odsječna ritmika u dubokim instrumentima i pulsirajući ples koji se nadvija nad povremeno prisutne djeliće koral.

Autor ovako komentira svoje djelo, čije stavke naziva slikama (*tableau*): „Prva slika, *Izvor*, razvija se uglavnom na ideji *passacaglie* s jednostavnom i modalnom temom, kao daleki odjek Pachelbelova *Kanona*. No za razliku od mojih ranijih djela, različiti elementi koji će se umetati u dugi tijek ovog oblika i koji će ga povremeno dovesti do određene živosti, neće uspjeti potpuno izmijeniti osjećaj nepokretnosti i svečanosti koji tijekom cijeloga stavka određuje modalni napjev. Druga slika, *Maske*, kratka je, živahna i okretna, s gotovo vivaldijevskim harmonijskim progresijama koje katkad poniru u mračnije svjetove kako bi se lakše vratile ritmičkoj energiji u neprestanom obnavljanju izvorne atmosfere. Slijedi *Romanca*, poput pjesme koja bi mogla nastati iz nekog valcera iz vremena Napoleona III., no koja se od početka pojavljuje sukobljavajući se s vlastitom zrcalnom deformacijom. Taj sjenoviti i tajnoviti dio završava jednostavnom, tečnom melodijom koja postaje iskričavi, a potom nestajući valcer. Pravo govoreći, nema kraja tome stavku. Cijeli materijal rastaće se u nekoliko taktova u orguljama i iz te praznine nastaje četvrta slika, *Poslije noći*, u kojoj se materijal rekonstruira poput ritmičnog i ponavljajućeg disko plesa koji naposljetku ne može izbjeći iznenadni povratak izvora djela, napjev (*cantus*) pristigao iz dubina, koji će podsjetiti na vječnost.“

Charles Gounod, čuvši Saint-Saënsovu Treću simfoniju op. 78, napisao je: „Ova simfonija zaslužuje mjesto u Louvreu. Evo francuskog Beethovena.“ Ne znamo koliko je francuski skladatelj, izvođač, improvizator i transkriptor brojnih djela **Camille Saint-Saëns** (1835. – 1921.) bio polaskan tom izjavom, s obzirom na izrazita antigermanska stajališta poslije debakla francuske vlade i vojske 1870./1871. Znamo, međutim, da je još kao jedanaestogodišnjak u Salle Pleyel u Parizu nastupio izvođači djela Mozarta i Beethovena. Kao trinaestogodišnjak upisuje se na Pariški konzervatorij i, prema legendi, proučava i vježba djela Bacha, Mozarta i Beethovena, i to tako uspješno da je, poslije nekog vremena, sposoban odsvirati Beethovenove 32 klavirske sonate napamet! Proučava tiskana izdanja i rukopise, piše kadence za solističke koncerte svojih prethodnika, neumorno transkribira niz skladbi, osobito Bacha i Beethovena, za svoj instrument – klavir, ne mareći za cjelovitost forme. Bira, tako, stavke koji su ga se najviše dojmili iz Beethovenovih kvarteta (primjerice *Adagio ma non troppo* iz Gudačkog kvarteta br. 6, op. 18 ili *Scherzo – Allegro vivace* iz Gudačkog kvarteta br. 1, op. 59, prvog od tzv. Razumowski kvarteta).

Spretnost i lakoća kojom se kretao svijetom glazbe, kojom je svirao, skladao i transkribirao proizlazila je, kako nam svjedoči sam skladatelj, iz unutarnje potrebe koju je nemoguće ignorirati. „Proizvodim (!) djela kako bih ispunio funkciju vlastite prirode, baš kao što voćar uzgaja jabuke.“ Taj je snažni unutarnji poriv prema glazbi bio, međutim, ograničen, podjednako izraženom antipatijom prema višku emocija, tako obilno prisutnim u doba kasnog romantizma. Svojevrsno gađenje prema ekstremno izraženoj emocionalnosti, suvišnim gestama i površnoj ekspresivnosti smatrao je opasnim: „Kad se prodre u dubinu stvari, čini se da

Fotografija: Wikimedia

emocija donosi umjetnosti element opasnosti koji je vodi u propast.“ Stajališta poput navedenoga bila su više nego dovoljna da umjetnička i glazbena javnost Saint-Saënsa proglasi reakcionarom i, ploveći na nezaustavljivom i nesmiljenom brodu linearnog napretka u povijesti glazbe, pozicionira ga na krmu, smatrajući ga, ako već ne nazadnim, onda barem statičnim i nezanimljivim.

Srećom, hermeneutika mijenja obrasce pa su se, u času kad se počelo razumijevati da istodobno mogu i smiju postojati heterogene umjetničke škole od kojih ni jedna nije *a priori* bolja od druge, postupno revitalizirali i nesretnici poput Saint-Saënsa. Uz to, valja imati na umu da je Camille bio glazbenik tijekom tričetvrt stoljeća, što je sasvim lijepo razdoblje za usvajanje i elaboriranje različitih skladateljskih tehnika i estetika.

Pobornik naslijeđa bečkog klasicizma i ranog francuskog romantizma, iznimno nadaren i maštovit te, iznad svega, odlično školovan skladatelj, 1886. skladao je dvije skladbe koje se do danas ubrajaju u remek-djela ukupne glazbene povijesti. Prvo je glazbena farsa *Karneval životnja*, a druga je **Treća simfonija u c-molu**, zvana **Orguljska**. U njoj orgulje nemaju solističku ulogu, ali čine itekako važan dio orkestralnog aparata specifičnim zvukovljem brojnih registara (baš kao i klavir koji se u zadnjem stavku svira četveroručno). Saint-Saëns je skladao pet simfonija, ali su prve dvije mladenačka djela (iz 1850. i 1856.) koja nemaju katalošku oznaku. Prva simfonija u stvari je treća i nastala je 1855., a slijedi Druga simfonija iz 1859. Do Treće simfonije protekla su, dakle, gotovo tri desetljeća.

Treću simfoniju u c-molu odlikuje rukopis odličnoga poznavatelja harmonije i oblika, ali i osobe sklone vedrim, lakim pa i pompoznim melodijama koje vješto uklapa u gust orkestralni slog. Djelo je posvećeno Franzu Lisztu, a naručilo ga je Kraljevsko filharmonijsko društvo iz Londona, u kojemu je i praizvedeno 1886. Golem orkestralni aparat (gudači, tri flaute i *piccolo*, dvije oboe, engleski rog, dva klarineta, bas-klarinet, dva fagota i kontrafagot, četiri roga, tri trube, tri trombona, duba, triangl, timpani, činele, veliki bubanj, klavir i orgulje!) i danas izaziva divljenje, baš kao i vještina orkestracije. Unatoč formalnoj podjeli na dva duga stavka, djelo je, u biti, klasične četverostavačne forme, s obzirom na to da je svaki stavak podijeljen na dva dijela.

Adagio počinje tugaljivim pjevom oboe nad gudačima koji ubrzo nestaje preplavljen ritmičnom temom u *staccato* gudačima, igri drvenih puhača i solu engleskoga roga u stavku *Allegro maestoso*. Orgulje (ozbiljne, ali i nježne) ulaze u sljedećem *Adagio* odsjeku, nastavljajući meditativni, elegični ugođaj lišen uobičajenih fioritura.

U drugom stavku svjedočimo klasičnom *scherzu* i čujemo pomalo sarkastičan i zabavan ples u kojemu se sudaraju orkestralne sekcije, a orgulje mjesto prepustaju klaviru. Dojmljiv, glasni akord u orguljama najavljuje završni dio u C-duru, finale koje je Simfoniju i učinilo nadaleko poznatom. Znamenitu temu najprije donose gudači uz pratnju klavira, a potom se ona transformira u veličanstvenu, svečanu koračnicu u kojoj zajedno stupaju orgulje, limeni puhači i udaraljke.

LISINSKI
DA CAMERA
25/26

LISINSKI DA CAMERA

Subota, 4. 10. 2025. u 19 sati
Mala dvorana

LISINSKI DA CAMERA ZA DJECU

UČIMO O GLAZBI UZ
PAPANDOPULO KVARTET
koncert i radionica za djecu
Subota, 4. 10. 2025. u 11 sati
Mala dvorana

PAPANDOPULO KVARTET

Papandopulo & elektronika

Gost: **Robert James Hoodooleen**, vokal

George Antheil: Toccata br. 2, iz Dviju toccata za glasovir (obr. Gordan Tudor)
Olja Jelaska: *Maske*, pet stavaka za kvartet saksofona
Gordan Tudor: *Politics (not according to Aristotle)*, za saksofone i traku
David Dramm: *Master Bop Blaster*, za repera i kvartet saksofona
Bruno Vlahek: *Germination*, op. 70
Lukša Vučić Montana: *Ad imum*, za kvartet saksofona i traku, praizvedba
Petar Obradović: *Disco*, za saksofone i traku

Uzbudljiv amalgam glazbe, elektroničkih zvukova, videoprojekcija i eksplozivne vokalne izvedbe! Nezaboravnu večer jamče virtuozne interpretacije energičnih djela dvojice Amerikanaca te ritmički razigrane 'bombe' domaćih autora: dražesne žanr-sličice *Maski* Olje Jelaske, inovativno djelo *Politics* Gordana Tudora (koje čak uključuje robotski glas i Facebook), peterostavačna 'ekološka' skladba Brune Vlaheka, *beatom* i *grooveom* prošaran *Disco* Petra Obradovića te praizvedba djela svestranog skladatelja i glazbenika Lukše Vučića.

LISINSKI SUBOTOM

Subota, 18. 10. 2025. u 19.30
Velika dvorana

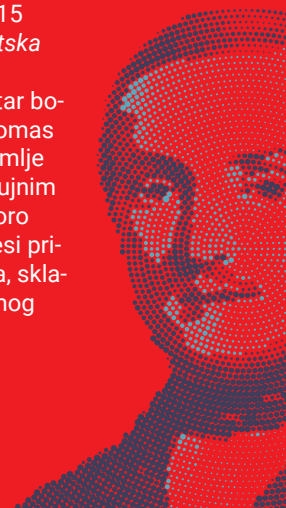
ŠKOTSKI KRALJEVSKI NACIONALNI ORKESTAR

THOMAS SØNDERGÅRD, dirigent
FRANCESCO PIEMONTESE, glasovir

Johannes Brahms: Prvi koncert za glasovir i orkestar u d-molu, op. 15
Felix Mendelssohn Bartholdy: Treća simfonija u a-molu, op. 56, *Škotska*

Nakon sedamnaest godina u *Lisinski* se vraća čuveni škotski orkestar bogate povijesti i njegov glazbeni ravnatelj, ugledni danski dirigent Thomas Søndergård. U Zagreb donose veličanstvenu *razglednicu* iz svoje zemlje koju je, zaintrigiran i očaran njezinom poviješću, prostranstvima i olujnim nebom, ispisao Felix Mendelssohn u svojoj Trećoj simfoniji prije skoro dvjesto godina. Švicarska pijanistička zvijezda Francesco Piemontesi pridružit će im se u izvedbi monumentalnog djela Johannesa Brahmsa, skladatelja čiji izražajni pijanizam ispunjen energijom proizašlom iz samog zvuka savršeno odražava Piemontesijeve vlastite glazbene ideale.

LISINSKI
SUBOTOM
SVIJET NA
DLANU
25/26

Pokrovitelji:

GRAD
ZAGREB

Sponzori:

PBZ
Intesa Sanpaolo Group

CROATIA®
OSIGURANJE